

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus pleniſimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Jn Omnes Totivs Anni Dominicas Æstivas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Dominicam SS. Trinitatis.

Nutzungsbedingungen

urn:nbn:de:hbz:466:1-56306

CONCEPTVS
IN DOMINICAM SS. TRI-
NITATIS.

Partitio.

- I. Denotitio Dei generatim.
- II. De unitate Dei, an sit, & unde cognoscatur?
- III. De modo duplo cognoscendi Deum.
- IV. Fides de SS. Trinitate qualis esse debet, ostenditur.
- V. De SS. Trinitate ex S. Scriptura & natura veritas manifestatur.

Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti. Matth. 28.

FIGURA.

OMNIUM aquarum reconditorum ac thesauros generalis Oceanus, in duos se sinus diffundit ac velut exonerat; quorum unum, Mare mediterraneum, alterum Mare Rubrum Cosmographi nuncuparunt. Ad eundem etiam modum magnus ille Pater aeternus, Oceanus, inquam, fons, initium, ac scaturigo omnis diuinitatis, in duas alias se personas, velut in duos sinus marinos, exonerat, id est, communicat, in Filium scilicet, quem Rubrum Mare denotat (*Dilectus meus candidus & rubicundus*). Eralio loco: *Quare rubrum est vestimentum tuum?* aiunt apud Iacobam Angelii) & in Spiritum sanctum, cuius Mare mediterraneum; figura, quod medium inter diuinias personas locum occupet, ut qui Patris & Filij vinculum & amor, quæ tres personæ sunt in una & eadem essentia. In cuius rei figuram & economus Pharaonis in somnis vineam, è qua tres pullulabant propagines, vidi; equidem per vineam hanc diuinitatem & per propagines, tres personas quæ inde emanant repræsentari crediderim. ò mirabilia! ô mysteria! at in primis sanctiss. Trinitatis, quæ unus in essentiæ unitate Deus, & in personarum pluralitate trinus; tres personæ, quæ nonnisi unicum Deum, unum Creatorem, eundem summum Monarcham, eundem omnipotentem, & unum tamen Deum tribus personis distinctum, per-

Cant. 5.
Eph. 3:6.

ver. 49.

THEOLOGICI

sonisque à se inuicem differentibus conti-
nuunt; Pater enim non est Filius, nec Filius
Pater; Spiritus sanctus vero nec Pater, nec
Filius: Eadem trium essentia, relationes par-
ticulares. O Trinitas! ô mare! ô abyss! te v-
bi ingredior exalbescō, te cum cogito expal-
lēscō; loquentem deficit vox, & captum ex-
cedit materia. Non igitur nisi tremens ac
formidans ad eam accedam, nonnisi admirans
de eadem loquar, & humilitatem elo-
quentiæ loco adhibeo. Quamobrem omni-
potens Pater, verbum aeternū, gloriose Spir-
itus sancte, Sanctissima Trinitas unus Deus,
cum uester hic honos ac diuinitas in scena
versari debeat, orationis meæ cymbam dirige,
tuque sacratissima Virgo, viuis hatum
personarum genitrix, & toti SS. Trinitati
grata acceptaque, quæque stella maris ab
Ecclesia diceris, in hoc nobis Oceano velut
Pharos & Cynosura appare, & benignū pro-
pitiumque te fidus exhibe. In hunc itaque si-
num, antequam linguam & eloquium expā-
dam de huiusmodi materia acturus, genu
in terra prostrati, sanctissimam Trinitatem
adoratur curuabimus, simul Angelicate la-
lutatione compellaturi:

AVE MARIA.

* Simonides Philosophus, referente in libro de deorum natura Tullio, interrogatus ab Cicerone Siciliæ Tyranno, quidnam Deus ^{de Natur.} esset, triduum sibi ad deliberandum postula-
uit: quo euoluto, decem, ac deinde triginta dies petuit; cumque tandem tyrannus quæ-
stionis solutionem importunius peteret, aut:
*Quo diutius considero, eo mihi res videtur obse-
rvar & intricari.* Deique natura omnem hu-
mani ingenij captum excedit, nec mortali
bolide profunda hæc abyssus metiri potest.
Hic enim ingenium & mens terrena fuc-
cumbunt. Quod olim Philosophus hic de
Dei unitate inter Ethnicos dixit, ipse po-
tiori hodie iure inter Christianos, de Deo
vno & in personis trino asserere possum.
Nam vt vobis quis qualisve sit dicam, non
tres, non decem, non triginta; vt Simonidi
dies sufficerent, sed mille & mille anni, &
amplius, ac tum etiam libere profiteri
possem, quo diutius rem perpendo, eo mihi
camdem

eamdem videri obscuriorum, meque post
longam indagationem ignorantiorem futu-
rum ac minus cognitum: Hæc enim hu-
mani ingenii captum longe transcendit. Ita
hoc metaphoricis verbis testarus est Apo-
stolus *Lucem*, inquit, *habit ut inaccessibilem.*
Quasi diceret, tam sublimis Dei cognitio
est, adeoque accessu difficultis, illius ut plen-
dor & lumen humanum ingenium offuscat
& omnem terrenorum conceptum transce-
dat.

Iob Propheta hanc ipsam materiam tan-
gens, ait, *Deus magnus viuens secundum tam no-*
nus: id est, tam incomprehensibilis est Deus,
euque maiestas adeo inaccessibilis, ut per-
fectionum illius diuinorumq; attributorum
cognitio scientiam nostram exsuperet, nul-
lamque in mundo philosophiam aut meta-
physicam reperire sit, quæ ad fundum illius
pertingere, imo ne littora quidē eius legere
possit. Eiusdem sententia erat & Plato, qui
scripto prodidit, quod roties in Academia
docuerat, *Genitorum opificemque universi &*
affilie est invenire, & inuenient in p[ro]f[und]is ex-
pl[an]are. In quam rem egregios conceptus pro-
ducant.

Sponsa dilecti sui perfectiones & merita
recensens inter cætera ait, caput illius est au-
reum, capillos palmarum instar erectos &
corui in morem nigros: *Caput eius*, inquit,
aureum optimum, coma eius sicut clata palma-
rum, nigra quasi corua, &c. Sponsus hic ima-
ginem verbi aterni gerit, caput aureum di-
unitatem denotat, coma attributa ac perfe-
ctiones, dicere autem instar palmarum ra-
morum illas erectas, & coruorum instar ni-
gescere, dicere est, attributorum ac perfe-
ctionum diuinarū cognitionem adeo altam
& sublimem esse, mens humana ad illam ut
nequeat pertingere, itaque nigrum & obscu-
ram, ut oculi ingenii hominum & Angelorū
penitus cœciant ac caligent.

Isaias Propheta postquam Deum sublimi
in solio confidentem vidisset, & Seraphinos
circum vnde astantes, & magna voce ter-
clamantes, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*; produ-
giosem quamdam concussionem quasflatio-
nemq; subiectit, *Et commota sunt super limi-*
taria cardinum à voce clamantis, & domus re-

Diuinoru[m]
Mysterio
rum co-
qui ob-
lata.

Z. 4.

plata est fumo. Scio litterali sensu per fumum fumus ab
hunc Iudaorum excæcationem post Christi securæ co-
passionem denotari, vt S Hieronymus inter-
pretatur. Sed dicendum etiam est, perfumū symbolū.
hunc densorem, obscuritatem cognitionis
quaæ in hac vita de Deo quidē habet potest,
ac præsertim mysterii SS. Trinitatis, quod
Seraphini ter *Dominus Deus exercituum imma-*
ginantes designavit, denotari.

Et sane cognition hæc in hac vita obscura
est, ipsa merus oculis nostris fumus, caligo;
& densissimæ ingenio tenebrae. Agnouisse
hoc visus est David, dum dixit *Deum in tene-*
bris delituisse. Postut tenebras latibulum suum; Psal. 17.
quasi diceret, Dei magnitudo, mirabilumq;
illius maiestas adeo inuoluta est, itaq; in te-
nebris delitescens, ut ingenia humana diffi-
cultur admodum eamdem inuestigare inuē-
tamque cognoscere & intelligere non pos-
sint. Quis enim in densa nocte videat, quis
in tenebris & caligine quid cognoscat, di-
scernat, dijudicet? Hoc enim captum, inge-
nium & mentem humanam transcedit.

Ægyptij inter plurima fabularum inuolu-
tra Deum declarare volentes, crocodilo e-
um d[icit] expressere. Nec id omnino indecorum.
Hoc enim animal lingua caret: ac proinde
designare volebant; quemadmodum nullum
in mundo ingenium perfecte Deum potest
cognoscere, ita nullam reperiri linguam,
qua dignis eum verbis exprimat aut eloqua-
tur. Ita credit Iob, temerariumque putat il-
lum qui hoc efficere molierat: *Excellior celo lob. 22.*
est, & quid facies? profundior inferno, & unde
cognosces? longior terra mensura eius & laetior ma-
ri; &c. Quibus verbis efficere vult magnitu-
dinem Dei ingenium & intellectum humanū
transcendere.

Idecirco idem Ægyptii, qui omnia teste Ægyptii
Corn. Tacito & Strabone Hieroglyphicis vt Deum
litteris exprimebant, Deum repræsentaturi, pinxerint.
homine pingebant vultu graui & modesto,
cuius ab ore ouum prodibat, Hyacinthina
toga indutum, aureo limbo circumdata; ma-
nu vna sceptrum præferente, altera circulu,
Zonæ affixum, caput pennæ sublime clata
decorabant, oës hæc ornamenti circūstantia
magna mysteria denotabant; primo hominē
pinxerant, quod homo vera Dei imago sit;
etiam.

ouum mundi imaginem gerebat, qui globosa forma illius ab ore exierat, illius enim verbo erat conditus: *Dixit & f. d. a sunt, &c.* vestis Hyacinthina cœlum designabat, scutrum dignitatem regiam, circulus prouidentiam; pennæ vero, magnitudinem & maiestatem Dei, omniaque eius mirabilia tam sublime euolare, mentes nostræ vt eo nequeant pertingere, humanusque intellectus hic caliget. Laudandi igitur sunt Ethnici, quod mundo hoc persuadere sint conati, temerariumq; iudicarint, quid qualisque sit diuinitas inquirere. Evidem iis libens assentior, summoque discrimini expositum credo, nimis profunde omnipotentis arcana expiscari velle, & diuinitatis adytâ temere adire qui praesumit, oceanum naufragio obnoxium nauigare.

Ezech. 47. Angelus cœlo descendens Ezechieli Propheta torrentem latum & violentum ostendit, eumque vt transiret imperauit: cui Propheta morem gerens, aquam ingressus est, sed initio vix talos madefecit; vtterius cum procederet, ad genua vsque aqua peruenit; progreso paululum ad vsque renes: At cum vtterius etiam progredi velleret, tam alte aqua intumuit, vt in submersionis periculo versaretur; cumque torrentem transire nō posset, regredi coactus fuit: Nam teste scriptura, intumuerant aquæ profundi torrentes, qui non potest transuadari. Cum profundum hunc torrentem ingenio meo vrinor, videre hic quamdam diuinitatis imaginem videor; dicoque primo dum eundem ingredimur ad cognoscendum nonnisi vnum Deum esse, facillimum hoc factu esse; at dum vtterius procedimus ad cognoscendum illum totius universi conditorem esse, quique omnia è nibilo creauerit, aqua intumescit & ad vsque genua pertingit: denique cum nec hic subsistere animus est, sed eum vt Redemptorem cognoscere cupimus, quando hominem induit, in cruce moritur; aquæ mortuis ad vitam redit, inflare hic & insurgere torres & abyssus profundescere incipit, adeo vt ad renes vsque perueniat; sed demum etiam longius prouehi velle, ad sanctissimam Trinitatem peruenire, & trinis in personis vnum Deum cognoscere, Patrem, Filium & Spiritum

tum Sanctum penitus fieri nequit: hic siquidem gurges intumescit, hic submersio metuenda. Torreus enim hic nimis profundus est, hic precepit abyssus, hic vorax charybdis, qua vadari nequit.

Quotnam hoc in oceano misere iacturam fecere, quotnam naufragium passi? Arius, quod fidem du&ticem non assumpsisset, mire periit, dum Patrem Filio maiorem diceret; Macedonius hic naufragium fecit, quia Spiritum sanctum nonnisi puram creaturam asseruit; Sabellius ab vndarum vorticib. abruptus, funestum finem na&ctus est, dum triū personarum discrimen ac distinctionem negat, alique plurimi, qui cum mare hoc trahant satagunt in scyllam & charybdin incidentur. Nequaquam; nemo sine fide hic nauigare potest; & ratione humanae hic illud Samaritanæ occini potest, putus altius est. & in quo haurias non habes. Mysterium enim hoc adeo profundum est, vt naturalis ratio nulla habeat argumenta, verba, similitudines, capacitates, quibus hoc cognoscatur, quamobrem satius iudico summam cum humilitate ipsum adorare, quam curiosus id indagare & enucleare velle. Ita olim scriptis Innocentius Papal II. Credere utemur, diuinae prohibemur. Atque ideo eum tam periculosum sim Oceanum ingressus & omnia illius littora radere velim; ne in eo naufragium faciam, duplice remo concionis meæ cymba agitantur; primus Vnitatem Dei exquireret, alet Trinitatem personarum tangere; cumque duplex hoc mare enauigauemus, ad humilem adorationem velut in portum quietissimum tutissimumque cymbam subducemus.

Quod ad primum igitur spectat. Tanta olim creaturatum ratione prædictarum execratio fuit & impietas adeo execrabilis, & natura olim adeo fera & silvestris, homines vt reperire fuerit barbaros & impios quia theismum introducere, omnemque mundo diuinitatem proscribere sint conati. Infinitos huiusmodi refert Eusebius in libris de præparatione Euangelica, atque inter ceteros Diagoram, Ortheum, Theodorum Cyrenaicum, Eudmerum, Euagoram; Egiatem, Euripi& plures alios, qui ferarū in morem credi-

Mysteriū
SS. Trini-
tatis tor-
rentis inua-
dabilis.

credidere, simulque edocuere, nullum in mundo numen existere. Deus aliquis an esset, dubitauit Protagoras, cumque haec de re scripsisset, adeo impium hoc Atheniensibus vixum, ut publico senatus consulo, libri illius exusti, cuiusque opinio velut impia & scelerata iudicata sit.

pendeant: ac deinde à particulari sua opinione ad generalem transcedens, ait omnium hanc sententiam fuisse, & duodecimo Lib. I. de Metaphysicorum hanc confirmans adeo hoc caelo &c. 8. clarum esse confirmat, nullus ut magister sit Physicor. qui hoc doceat necessarius.

Idem deinde M. Tullius scriptis, atque Lib. I. de veritatem hanc anticipationem naturæ ap. nat. Deor. pellar; idque prima naturæ lumen nos docet; prima enim lectio quam sensus communis & naturæ lex docet est, vnum esse Deū, à quo condita sunt omnia. Hanc opinionem quod sustineret Socrates ab Atheniensibus cicutam bibere coactus est, ut testatur Augustin. lib. 8. de ciuitate Dei. Pythagoras in exilium missus & à patria proscriptus ob simile non crimen, teste Eusebio lib. I. de preparat. Euangel. cap. 10. & S. Hieronymo Epistola ad Paulinum S. Ioan. Damasceno libro de fide orthodoxa & Eugubino in libro de perpetua Philosophia. Cui Lib. I. c. 9. opinioni omnes Græciæ sapientes suffragati sunt.

Quin & S. Cyrillus Alexandrinus inuestiuia in Julianum apostamat egregiam de hoc subiecto historiam narrat. Piscator in Milesia regione verriculum trahebat, & ecce in opere magni ponderis auream mensam eduxit. Cumque propter nouitatem rei & magnitudinem pretii quid ageret nesciret, placuit Apollinem Delphicum consuli, quid de mensa fieret, Deus respōdit illi, esse dandam, qui sapientia ceteros præstaret:

ὅς τοφην πάρταν πεῖται Θεός, τοῦτο τρίποδός είναι.

Tum Milesii communi consensu Thiaconi mensam dedere, qui tum omnium mortali- um habebatur sapientissimus, is eam accipere renuens, Cleanthi cessit, Gleanthes Periandro, is protinus alii, atque ita in orbem i- rum est, donec tandem Deo cessit Delphico, ut qui omnium & sapientissimus & potentissimus fuisset & futurus esset.

Post longam hanc Ethnicorum seriem docet scriptura; solos stultos, & fatuos haic veritati resistere & aduersari. *Dixit inspirans Psal. 72. in corde suo non est Deus.* Nam tam eti. Aedo- bius, Cassiodorus, Hugo Card. & Paul. Buc- gens. de Iudeis locū hunc intelligat Christi

G Dcam

Tom. 2. Pars Æfina.

Deum esse negantibus: tamen de omnibus omnino Atheis & impiis hoc dicendum est, qui diuinitatem negantes, vere se fatuos & stolidos ostendunt. Psalmista igitur eorum blasphemias & impietatem declarans, in corde eos solum hoc dixisse ait, non vero lingua ausus esse pronuntiare, si enim palam & aperte protulissent non esse Deum, omnes eos creaturæ mendacii insimulassent, quæ vanimati confundunt clamant & à Deo se creatas, & quotidie conseruari, *Ipsæ fecit nos, & non ipsi nos.*

II:

Cœli Dei gloriā e-
narrant, gloriā e-
narrant,

Adeo porro certū & manifestum est, Dcū quemque totius vniuersi præsidem rectoremque esse, vt hoc & cæci videant, bruta intelligent, & muta, illius mirabilia decantent ac deprædicent. Quid ex ore Psalmodi graphi audacter pronunciet, *Cœli enarrant gloriam Dei, et opera manuum eius annuntiat firmamentum: quasi diceret, cœlum vna cum stellis lingua linguarum est: liber: quidam publicus & communis semper apertus, schola, in qua magni huius magistri scientia edocetur, chorus, in quo noctu dings; illius laudes decantantur, oraculum denique, quod declarat nonnisi vnum Deum in mundo esse. Hanc vt veritatem ostendar, cœlos ait hoc testari, & quamvis lingua careant, illius tamē gloriam & laudes depromere, vt quæ vere denotet, qualis sit Deus, nunquam illum quiescere, semper aliquid moliri, ait à firmamento manuum illius opera exercitorum que dignitatem annuntiari.*

Psalm. 18. David Rex hac in fide confirmatus, offensurus nihil adeo certum, adeoque euidentis in mundo reperi, quam vnius verique Dei præsentiam, metaphorice loquens ait, in sole illum solum ac thronum suum constitutus, vt ita ab vniuerso mundo videri cognosci que possit: *In sole posuit tabernaculum suum. A* hunc nihil innere vult, quam Deum à se ipso adeo intelligibilem ac perceptibilem esse, vt oculos sufficiere duntaxat oporteat, & vel aliqua judicij portio necessaria sit ad maiestatem & potentiam illius agnoscendam.

Protogenes iudicium Dicitur Progenes pictor Appellem ex de linea A- vnius linea ductu agnoscere: qui fieri posse pellis, igitur Deum, tot tamque egregiis operibus

productis nobilem, tam præclarū opificem, qui è nihilo condidisset omnia sub intellectus nostri captum non cadere.

Certo certius quippe constat, & nouere omnes, Deum magnum illum Atlantem esse, qui potentia sua humeris utrumque orbis cardinem sustentat: ipsum primum mobile esse, quod spheras omnes inferiores mouet ac moueri facit, à nullo tamen mouetur; *Esse* solem qui præ ceteris sideribus splendet ac rutilat, ceterisque astris dominatur, cuius nos igniculi & stellulae sumus; esse vastum illum oceanum, qui numquam intumescit, aut exhaustur, cuius creaturæ omnes flumine ac riucci sunt: esse primariam illam essentiæ nostræ originem, cuius nos numerus sumus: esse illud esse infinitum, infinite perfectum & infinitis generib. diffinatum; quodque adeo infinitum est, vt in hoc mundo contineri nequeat, sed extra illum collocandum sit, immo & in locis imaginatis: esse magnum illum creditorem cui omnes debent, quiq; primam in bona nostra vitam & esse nostrum hypothecam habeat: esse magnū illum naturæ Dominum, cuius iussa per omnia extenduntur, qui essentia, p̄tientia, & potentia ubique præst. *Quo à fa-
ce tua fugiam: si ascendero in cælum, tu illic es;
si descendero in infernum; ades.*

Psalm. 13. Ecce quomodo omnes de hac diuinitate philosophentur, sed quid nō ouimus quidem Deum esse, sed qualis sit, dicere nemo potest, arque ipsum difficillimum est, nec nisi mediocribus creaturis eo peruenire licet, & primam illam causam nonnisi ex effectu agnoscamus, nonnisi in *enigmate hic videmus* *Exodus 1. Cor. 13.* speculum, & nonnisi per ea quæ facta sunt ipsum intelligimus. *Inuisibilita enim ipsius per ea quæ facta sunt intellecta conficiuntur.* Quod Rom. 1. Reg. 6. Moles Dei iussa duas in tabernaculo Ch. Ezechiel. rubinos efformavit, qui alis se mutuo tangebant, simulque arcam Domini fulciebant. Ad quoram imitationem fecit Salomon Rex alios maiores, quos in medio templi collocavit, sed cainter utrosque erat differe- 2. Petrus 13. tia, quod Mosaici arcam intueretur, plane in eandem oculos defixos haberent; at Salomonici nonnisi oblique, nam facies adiem-

ad templum obuersas habebant: *Ipsa autem stabant cretis pedibus, & facies eorum erant veras ad exteriorem Domum.* In vtrahac figura vniuersitatis Ecclesiae tam triumphantis quam militantis status designatus est: Deus enim praesens in omnibus inque medio nostrum versatur, tam in terra quam in celo in medio beatorum. Hoc tamen discrimine: quod hic instar Cherubinorum Mosaicorum Deum fixe directeque intueantur, & facie ad faciem prout reuera est contemplentur; nos vero, vt Cherubini Salomonici, qui ad naturam ianuam respicientes non nisi oblique & cognitione a posteriori illum cernere possumus.

In huius rei similitudinem scriptum est in Exodo Moysen cupidum Dei oculis corporis cognoscendi, ut mentis oculis illum perspectum habeat, hac cum oratione aggressum esse: *Si ergo inueni gratiam in conspectu tuo, ostend me in his faciem tuam ut sciam te.* Sed cupiditatem hanc eius reprobavit Deus: *Videbis posteriore mea, faciem autem meam videre non poteris.* Quo firmatur id quod iam iam enarravi, hoc in vita clare Deum videri non posse; hoc squidem beatis in celo reseruatum est: hic enim non nisi posteriora, id est, effectus illius & opera, ac non nisi creaturarum adminicula videmus. Eodem modo videbar illum sponsa in Cantico dum diceret, *Ipsa stat post parietem nostrum respiciens per fenestras prospiciens per cancellis.* Quid enim est videre Deum post parietem latitantes, per fenestras & per cancellos respicientes, quam obscure & non nisi per creaturas illum contemplari? celum paries est, quod illum a nobis abscondit, creaturæ vero fenestrae & cancelli per quos cum aliquo modo idque diuersimode cognoscimus.

Sculptores & pictores diuersa in sculptando pingendoque procedunt via, illi demendo, hi addendo: statuarius enim & sculptor lignarius ut imaginem quampliam eleuatam efformet, vetustum truncum dolat, semperque refecando & unum membrum post aliud adaptando, egregiam tandem imaginem constituit. Pictor vero est contra tabulam depicturus, colorem colori addit, umbram, umbram, atque ita tabulam perficit. In mundo hoc inferiori idem omnino nos fa-

cere solemus, similiq; ratione ad egregiam cognitionis veri Dei in anima imaginem efformandam procedimus. Modo per subtractionem & demolitionem ea refecamus & auferimus, quæ Deum dedeceant, quæque illius naturæ repugnant: negamusque eum mortalem, passibilem, finitum, mutabilem esse, hanc viam secutus est Philosophus Plato dicens, *Quid Deus sit non noui: quid non in Timaeo.* sit, noui: nam scio non esse colore, neque quidpiam huius generis, sed his præstantiorem esse intelligo.

Eidem semitæ institutus magnus Augustinus, hunc in modum Philosophando Deus, Lib. de Specie inquit, est magnus sine quantitate, bonus sineculo, c. 7. qualitate, omnia continens sine habitu, ubique præsens sine situ. Dicere volebat Deum esse quoddam esse transcendentem, quod in se generaliter contineret quidquid speciatim particulariterque in creaturarum domo reperiatur: & annon hoc per subtractionem procedere est, cum Deo qualitatem, quantitatem, habitum, situm, aliasque imperfectiones auferimus?

Interdum additione ad illius perfectio- III.
nem ascendimus, perfectionemque perse- Via quib.
ctiōne esse esse, magnitudinem magnitudini Deum in
superimponentes, tandem ad esse quoddam mundo
infinitum procedimus, quod in se continet cognosci-
omnia, & à quo cetera dependent: atque mus.
hac via fit, ut Deum substantiam quoddam
perfectissimam, actum purissimum, bonum
summum, denique finem & initium rerum
omnium dicamus. Hac via processere ple-
riique gentilium & fideles omnes. Inter
gentiles Mercurius Trismegistus in primis
debet, Deum sphæram quoddam intel-
lectualem esse, cum centrum est ubique, cir-
cumferentia nusquam. Refert Suidas, Græ-
cos credidisse Deum immortale, rationale,
perfectum, spirituale quid esse & beatum,
quod malum recipere non potest, quod
mundum & quæcumque in mundo sunt gu-
bernatur.

Inter fideles Philo Iudæorum disertissi- Lib. de con-
musidem iter ingressus dixit, Deum imple- fus. lingua.
re omnia non contentum, sed continentem, In distincto.
& solum esse ubiq;, & nusquam esse. Scotus 2. q. 2.

G 2 deinde

Deus in
ima non
sibi per
creaturas
cognosci-
tur.

Laud. 33.

Dei poste-
riora hic
in terra
videtur.

Diversæ
pingendi
sculpendi-
que ratio-
nes.

deinde omnium scolasticorum nomine credidit, Dei nomine Ens necessarium, independens, in creatum, immobile intelligi. An non diuinæ quædam hæ sententiæ, sed gentile quoddam hic subiecta hieroglyphicū.

S. Cyrillus Alexandrinus aduersus Iulianum Apostatam scribens, ait apud veteres Ægyptios Deū raro quodam schemate expressum esse: pingebant enim oculum qui viuiera contempnaretur sceptro affixum recto: per sceptrum regiam illius dignitatem ac poteniam, per rectitudinem, iustitiam, æquitatemque, per oculum prouidentiam figurari putabant. Ipse mihi persuaserim è scripturæ nostræ scriniis hoc illos esse mutuos; ipsa quippe hæc omnia Deo adscribit. Sceptrum quidem attribuit Ezechiel, subiectam vos sceptro meo: oculos vero Psalmista affingit. Oculi Domini super iustos. Omnia vero vno in hieroglyphico comprehensa vidit Hieremias, dum virgam rectam, sceptri instar efformata, & oculum præferentem vidisse se narrat, virgam vigilatæ ego video. Hæ sunt quæ de Dei uitate fuere opiniones, hæ sunt quæ de Deo totius naturæ authore, & rerum omnium parente credit antiquitas.

Sed nihil est. Auditores, littora profundi huius maris rasissæ, nihil est paucula hæc de diuinis attributis perfectionibusque dixisse; iam laxanda vela & altum petendum, iam vastus & immensus, terribilisque SS. Trinitatis oceanus confundendus; Spiritus sanctus cymbam conducer, malus erit mēris demissio, fides vero helice & pharos nauiganti futura est, sed priusquam anoram soluamus Abrahamum imitemur oportet, qui Deum in mortis vertice adoratus, seruis, vt inferne cum asinis operiretur imperavit, & solus ipse vna cum filio mortem gladium & ignem gestans concendit, inauditum illud obediens opus effecturus, dixitque ad pueros suos, Expectate hic cum a sino; Ego autem & puer illuc usque properantes, postquam adorauerimus, reveremur ad vos. Nobis hoc loco idem omnino faciendum affero; hodie quippe alium mysterii diuini olympum consensuri, ad eundem Deum in personarum Trinitate adorandum, rationes naturales, argumenta

Ezech. 20.

Psal. 33.

Hierem. 1.

Gen. 22.

THEOLOGICI

Philosophica, ratiocinationes humanas qui serui & mancipia animæ, & asinum sensus communis in inferne relinquere debemus donec summo mysterii huius vertice consenseremus, gladium verbi Dei vna manu, ignem & lumen fidei altera preferentes, summa animi demissione humilitateque magnum hunc DSYM in tribus personis adorauerimus.

Hic sane sensibus valedicendum, hic rationum humanarum consilium negligendum, quamvis enim lumine naturali Deum esse & vnum esse agnoscamus, non idcirco tamen tribus distinctum personis illum simus, hoc quippe nos docet fides. Elæ Prophetæ hoc egregie representatum, cum sacrificiis Baal interfectis, illi dictum est, Ezechiel 3. Reg. 9. gredere erga in monte coram Domino. Ecce virtutis scriptura, transiente coram illo Domino, ventorum fragor & procella vehemens qua montes eueri & petrae contractæ, exaudiri coepit, in turbine tamen Dominus non erat: post turbinem vero ingens terræ motus factus est, nec hic aderat Dominus, effusus & ignis, nec in flamma hac apparet Dominus voluit: sed tandem leuis quædam aura efflare coepit, quam cum Elias audisset operi pallio vultum suum.

Mirum profecto, Prophetam hunc nec Allegoria ad ventum turbulentum, qui montium cacumina quatiebat, nec ad concussionem terræ, nec ad fulgurantem per nubila ignem, vultum operuisse, sed ad Zephyri & auræ lemnioris crepitaculum. Designatum hic forsitan Mysterium fuit in effectibus; qui omnipotentiam, sa- SS. Trinitatem & bonitatem Dei declarant, nihil tatis inef- adeo admirabile reperiunt, nihilque quod ea fabile. ptum ingenii excedat, sed omnia hæc aperiunt oculis & libere cognosci posse; at ubi lenis diuinatum personarum aura flare coepit, cum de mysterio SS. Trinitatis sermo est, adeo hoc subtile, tenerum ac delicatum est, vt hominis facies hoc facere nequeat, & oculi hic conniveant. Idcirco dictum est Prophetam non modo oculos, quod humilitatis & reverentiae signum, occulisse, sed os quoque pallio cooperuisse, vt ostenderet mysterium hoc ineffabile esse, & per creaturas non posse agnoscere.

Salomon.

Salomon, quidquid in mundo ad intelligendum difficile reperiatur: recensens, discere solebat, tria esse adeo obscura & inuoluta, ut nulla ratione eadem posset percipere, volatum aquila per nubes, reptionem colubri per petram, & vestigium nauis per medium gurgitem. Audite verba eius: *Tria sunt mihi difficultia, via aquila in cœlo, via colubri super terram, & via nauis in medio mari.* Difficultatis huius hac erat ratio, quod tria hæc nullum transitus sui relinquenter vestigium, per quod cognosci possent. Et quamvis literaliter aut spiritualiter de mysterio ascensionis in aquilæ volatu, & resurrectionis in serpentis motu, & de conuersatione ac vita Iesu Christi in nauigii cursu loquatur: Tomiris huic tamè proposito id apte accommodari possunt: nam vt via haec adeo scabrosa & salebrosa sunt, quod nullum suum relinquant vestigium, ita quoque mysterium hoc adeo subiectum, adeo sublimè euolat, tamque profunde in mirabilium mari excurrit, nullum vt vestigium, è quo cognosci queat, relinquat, & quoniam per nullam creaturam exprimi potest, ideo à creaturis cognosci, verbis expressi nequit.

In libro Iob, Heli filius Barachelis Buzitis hac de re agens, dixit olim Deum magnum esse in fortitudine & iustitia metuendum eiusque opera mirabilia enarrari non posse *Magnus, inquit, fortitudine & iudicio & iustitia, & enarrari non potest.* Deum trinum in personis intelligit, dum ait enarrari illum non posse, alioquin enim de eo loqui quis potest & mira de eo enarrare? Idem quoque tetigit in puerib[us] Salomon, dum hanc questionem proponit: *Quod nomine est eius & quid nomine filii eius? si nosti.* Quasi diceret, Quamvis per creaturas Deus agnosciri possit, per easdem tamen nomine Patris aut Filii, & relationes illas nimis sublimes, nemo intelligere potest: eius enim generatio est ineffabilis, *Generationem eius quis enarrabit?*

Vidit Isaías Propheta olim Dominum in sublimi throno considetem, cuius maiestas domum viuensam repleverat: illud iuxta astabant superne Seraphim sexalis instructi, quarum duabus faciem velabant, duabus pedes tegebant & duabus ad volandum vte-

bantur: sed verba scripturæ producamus: *Seraphim stabant super illud, sex alæ vni, & sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant, & clamabat alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus. Scio diuersimode visionem hanc à Doctoribus exponi.* S. Ambrofius lib. 3. de Spiritu sancto cap. 8. & Cyrlus lib. 12. thesauri cap. 2. & S. Hilarius libro quinto aduersus Arianos de Iesu Christo exponunt: sed econtra S. Athanasius libro primo de Trinitate, Basilius lib. de Spiritu sancto contra Eunomium, & S. Augustinus aduersus Adimantum Manichæum, de SS. Trinitate explicat: eo quod Seraphim ter *Sanctus, Sanctus, Sanctus clamarent, quod non nisi de pluralitate personarum exponi potest: quod autem faciem Domini alia suis obtegerent, ostenderunt, neminem in hac vita mysterium hoc intelligere posse, nisi obscure adm odum & per ænigmata perq[ue] creaturem velum: dicere vero quod alia capit pedesque quæ dux corporis extremitates sunt, obtegerent, fuit ostendere, comprehensibilem Dei cognitionem haberi non posse. Deus enim, ut scholastici docent, comprehendendi non potest.*

Admirabilis hæc veritas sub egregio quodam inuolucro Ezechieli designata fuit, *Et mensus est templum interius & vestibula, atrij limina & fenestræ obliquæ, &c. Vnde colligeretur, SS. Trinitatis in tribus personis mysterium ingenio nostro dimetiri non posse, nec In cap. 40. per creaturas; quæ non nisi fenestræ obliquæ Ezech.* sunt, clare & directe cognosci, sed obsecute duntaxat & viis immediatis. Sanctissimam Trinitatem autem hic denotari, testis est D. Hieronymus. Evidem dico sine fide nihil hic penitus videri, sed hac duce, mira quædam & eximia vobis recensebo.

Sublime, augustum ac venerabile SS. Trinitatis mysterium in eo situm est, quod tribus in personis cadesit natura: & quemadmodum non nisi una hic natura, una substantia, una essentia, ita quoque non nisi vnas sit Deus, unus creator, unus omnipotens: sed tres quidem personæ, quæ æqualiter & æterne naturam hanc participant, atque hæ tres non nisi vnum sunt. Ceterum substantiam diuisi-

IV.

In quo SS. Trinitatis mysterium situm est.

dere blasphemum est, quinimo sacrilegum esset personas cōfundere. Vnde hoc axioma tradit Boetius, *Substantia in diuinis continet unitatem, relatio autem multiplicat Trinitatem.*

Vt mysterii huius sublimitas à fundamētis excutiatur, notandum venit, in diuinis duas esse processiones, tres pprietates, quatuor relationes, & quinque notiones (veniātate, auditores, si hodie adeo sublimē euolem & ultra ingenii captum transcedam: ipsa materiæ me euehir alitudo, arque animam violenter abripit). Notiones sunt ad personas discernendas & cognoscendas, relationes quæ contraria sunt, easdem consti-tuent, processiones vero fulciunt. Non nisi binæ sunt processiones: cum enim Deus una natura sit penitus spiritualis, non nisi per intellectum vel voluntatem agere potest.

Dux pro-
cessiones
in diuini-
tate.

Quid sit
gignere in
diuino.

Quid sit
verbum
mentis.

Ceterum per processiones Theologi spirituales & intellectuales emanationes intel-ligunt, id est emanationes internas, quæque extra cognoscentem non egrediuntur. Pro-cessio ex parte intellectus, quod actio quædam intelligibilis sit, ac proinde actio vitalis, generatio appellatur, verbum quoq; quod inde procedit, Filius dicitur, ac processio ex parte voluntatis spiratio dicitur: quod spiratur, amor dicitur, qui Spiritus sanctus est. Adeo ut generare in diuinis, auditores, aliud non significet, quā cognoscere. Pater siquidem aeternus aeternus se & infinite cognoscēs in se ipso veram sui imaginem: quam verbum, & ob naturæ identitatem Filium dicimus (simile enim generat sibi simile) produc-tit: Deinde Pater & Filius infinito se amore diligentes Spiritum sanctum spirant, velut amorem, vinculum & combinationem vtri-usque, & paradoxa!

At nondum hic subsistimus, sed vt ad maiorem mysterii huius cognitionē perueniamus, hue adeste Philosophi: dicit, dū quid-piam cognoscitis, an non in mente vestra veram rei cognitæ imaginem & figuram ef-fingitis, quod *Verbum mentis* dicitur! Fateor & perspectū habeo, actionē illam quia rem illam cognoscitis, vere generationē dici non posse, nec verbum quod cōcipitis filium no-minari: quod nō nisi accidēs sit, nec eiusdem naturæ cum subiecto ē quo emanat: at nul-

lum in diuinitate accidēs, sed mera substanciā: atque ideo vera generatio est, & verbum quod gignitur eiusdem omnino naturæ, ve-re nomen filii habet: idque nullo maioru iure: quam filii qui naturali via generantur à Patribus. Patres enim mortales non nisi guttam ac breue quoddam substantię suę speci-men communicant: at Pater aeternus omnem suam substantiam filio communicat, *Psalmus 109.* largitur & profuse erogat. Hoc iam olim prædictis Psalmista, *Ex utero ante Luciferum genui te:* & ab Euangelistis dicitur. *Omnia tua mea sunt.*

In mundo non semper filii Patres facie re-
ferunt: At verbum aeternū vera Patris imago
est. Audite quomodo hoc afferat Apostolus,
*Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis
creature.* Quam similitudinem Filius ipse te-status, ita Philippo hoc significauit apud Iohannem, *Philippe qui videt me, videt et Patrem.* *Ioan. 14.* Apostolus deinde figuram substantię Patris illum appellat, *Qui cum sit splendor gloria et fu-giura substantia eius.* Ac multo prius à Salomo ne speculum immaculatū dictus est, *Speculum
sine macula, et auctor lucis eterna.* Egregia meta-phora, qua denotatur, quod, quemadmodū in speculo insignis imaginis figura appa-ret, & homo ciuilem aspectu delectatur, se-
seq; ipsum intuendo ad sui ipsius amorē ex-citatur, ita quoq; magnus ille Deus, suam cō-templans essentiam in ea suam imaginem, quæ est filius, progignit, arque eam insignem esse videns, in eadem sibi complacet (*Hic est
Filius meus dilectus, in quo mihi beneplacuit*) Pater vero & Filius hinc se mutuo amantes Spiritum sanctum producunt.

Concludamus igitur, in mysterio Trini-tatis tres personas esse sibi maiestate per omnia æquales: Patrem qui gignit & spirat, Fi-nis diuinis qui non gignit, sed gignitur & spirat, omnia cō-Spiritum sanctum denique qui nec gignit muniasit nec spirat, sed ab aliis duabus procedit, Patri ubi nulla potentiam damus, Filio sapientiam, Spiriti sancto vero infinitam bonitatem: tamen in eo quod absolutum est, nullamque re-lationem cōtineret, omnia communia sunt, nihilque distinctum. *Omnia enim in diuini-
tate sunt unum, ubi non obviat relationis op-
positio.*

Quam.

v.

In perso-nia æqua-les: Pa-terem qui
gignit & spi-rat, Fi-nis diu-nis qui
non gignit, sed
gignitur & spi-rat, omnia
cō-Spiritum
sanctum denique
qui nec
gignit muniasit
nec spi-rat, sed
ab aliis duabus
procedit, Patri
ubi nulla
potentiam
damus, Filio
sapientiam, Spi-
riti sancto vero
infinitam
bonitatem:
tamen in
eo quod
absolutum
est, nullamque
re-lationem
cōtineret,
omnia
communia
sunt, nihilque
dis-tinctum.
*Omnia enim in diuini-
tate sunt unum, ubi non obviat relationis op-
positio.*

Quamvis autem hæc omnia adeo sublimia sunt, itaq; à sensib. renotra, nihil vt in vniuerso creaturarum thesauro, neu in natura reperiatur, quod plenam & perspicuum iustitiam illorum afferre possit: è sacra scriptura tam certissima quædam argumenta elicere possumus: quin & in creaturis quædam repertuntur, quæ imaginem illorum aliquando præferant, nosque quam proxime so ducat. Quod ad facia testimonia spectat, Regius vates Dëi nomen tertio repens, Benedicat nos Deus, Deus noster, Benedicat nos Deus, tres agnoscere personas videtur: sed quando è tribus nonnisi vnum supremum ac metuendum Deum constituit, dicens, & mutant eum omnes tribus terra, nature, vnitatem confitetur. In Isaia seraphini tertio clamantes, Sanctus, Sanctus, Sanctus personarum itē Trinitatem constitutus, sed in vnum Domini num exercitum desinētes, essentia vnitatem denotant, tæxcenta huiusmodi in sacro volumine testimonia reperiuntur, sed eadē studio præteriens ad figuræ me accingam.

Legitur in Genes, Abraham, paulo antequam Sodoma euenteretur, tres viros in dominum suam descendentes vidisse, sed vnum duxerat adorasse. Vnde canit Ecclesia, Tres vidit sed vnum adorauit. Tres hi viri SS. Trinitatis imaginem ex omnium sententiæ gerabant, quod vero vnicus tantum fuerit adoratus, denotabatur, quod quamvis tres sint persona, tamen vnum tantum Deum admirabilem constituant: sols Deo honor & gloria. &c.

Deinde etiam Iacob Patriarcha Haram versus cum proficeretur nocte quadam, cù à somno opprimeretur: inque agro se ad dormiendum plurimis lapidibus capiti substratis, composuerat, mane excitatus nonnisi vnum lapidem reperit pluribus ad vnum redactis, surgens ergo Iacob manu tulit lapidem quem supponuerat capiti suo. Hæc lapidum pluralitas, diuinarum personarum pluralitatem denotabat, quodque mane vnu tantum repetiretur, figurabat fidei die ac lumine, non nisi vnu natura Deum esse, nos agnoscere, quamvis ad vesperam & noctem obscuri huius mysterii personarum pluralitas apparuerit.

Balthasar Babyloniorum monarcha, cum vniuersis regni Satrapis ac Principibus epulum instruxisset, vedit ad candelæ lumen digitos parieti incogitos quosdam characteres inscribentes, quos nemo qui legeret in regno repertus fuit, In endem hora apparetur. Insignis sunt digiti quasi manus hominis scribentes con- 33. Trini- tra candelabrum. Digitos hos tres intuenti, tatis figura occurrit quam primum, tres Trinitatis per- sonas hic indicari: quasi diuinitas quædam sit manus: at digitos, qui non nisi ad fidem candelabrum conspicuntur, quiq; tam ob scura & mystica adeoque mirabilia perte- ta scribunt, atque ægnimaticos characteres, ut nemo Philosophus, sapiens nemo in mu- do eisdem legere possit.

Ne quis vero hunc conceptum fruolum & inanem credat, eundem in sacra scriptura stabilitum ostendam. Dictum quippe est in Isaia vniuersam terræ molem tribus digitis quodammodo libiari, Quis appendit molam Isaia 40.

terra, tribus digitis. An non per tres hosce digitos trinæ SS. Trinitatis persona intelligenda, que omnipotentia sua manu totam vniuersi machinam, ac terræ globum susten- tant.

In Ecclesiaste mentio sit funiculi triplicis, Eccl. 4: qui difficillime diffingitur, funiculus triplex difficile rumpitur. Hebraica vero Phasis ad materiam nostram accommodatus: & filum Lib. 2. c. 4. de' trinum non cuto rumpitur. Galatinus mystice Trin. hoc interpretatus, ait sanctissimam Trinitatem funiculum esse triplicem, difficile vero rumpi, quod Deum vnum in essentia & tri- nū in personis facile nemo cognoscere que- at, mysterium, inquit, trini & vnius Dei non Ioan. 5: facile nec cito discutitur. Solus Ioannes Eu- gelista aperte de hoc locutus est dicens, Tres sunt qui testimonium dani in celo, Pater & Ver- bum & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt.

At quamvis plurima nobis scriptura loca suggestat & figuræ suppeditat, è quibus san-ctissimæ Trinitatis mysterium astruere pos- simus: natura tamen ipsa non minorata pau- cioraue dat argumenta, similitudinesq; qui- buscum hanc conferre merito valeamus. Primo enim in nobis ipsis & in agro domes- tico animam reperiire est, quæ cum non nisi ex vna essentia & substantia subsistat, triplici-

Anima SS.
Trinitatis
imago.

triplici tamen facultate & potentia pollet, habet quippe anima intellectum, voluntatem & memoriam, quæ à se mutuo distingue & diversæ sunt, nullamque inter se affinitatem habent, non vero ab anima discreta. Idem omnino in sanctissima Trinitate dicitur est, in qua non nisi una essentia, una natura: sed tres personæ, & personæ à se inuicem distinctæ, sed aliquo modo à natura. Quod auctoritate S. Anselmi & S. Bonaventura confirmo, qui hanc ipsam similitudinem iam olim assertuerunt.

In moral. c. re, audite S. Bonaventuram. Confiteor vobis omnes. in iste quecumque nostrum sensum flagrantissimo amore rario mens diligere, minime autem se auligeret, nisi se intelligeret; non autem intelligeres, nisi sicut non intifaset: unde liquet ex sui recordatione atque memoria orris intelligentiam, ex intelligentia vero sui amorem. &c.

Sol myste-
rium SS.
Trinitatis
repræsen-
tac.

Ioan. i.

Lib. de di-
ninis nomi-
nibus.

Trigonon
isoscelon
vere ima-
go SS. Tri-
nitatis.

Sol, lucida illa mundus fixus, mirabilis naturæ opus, omnis motus Princeps, influentia rum Dominus, non minus mysterium hoc Trinitatis representat. Tres enim in hoc Planetarum Reges videretur et partes & eas à se inuicem distinctas, primo corpus solare, deinde lumen & calorem quæ tria tamen non nisi unum consti tuunt solem: sol lumen producit, lumen vero simul & sol calorem, vnam tamen altero non est prius. Vera hic SS. Trinitatis imago haec, in qua tres personæ non nisi unum constituunt Deum. Pater solis in star Filium velut lumen gignit, Erat lux vera, qua illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Pater & Filius Spiritum sanctum producunt, qui calor & amor est, & unus altero non est prior aut antiquior. Magnus Areopagi honor Dionysius primus similitudinem hanc reperit, dicit ait, Laudatur Deus in Sole tamquam in expressa imagine & primitiva forma totius divinitatis.

Mathematici inter ceteras suas figuram magni facere solent triangularem isoscelon, quæ tres habeant angulos æquales & eamdem basim. Evidem nihil esse crediderim quod melius simul & scitus Trinitatis mysterium representet hoc trigono. Quid enim aliud est Trinitas quam trigonum, sed trigonum isoscelon: tres diuinæ personæ, potentia æquales, æternitate pares, maiestate similes, & miraculis sibi mutuo respondentes, tres an-

guli æquales sunt, quæ non nisi unam can demque basim habent, id est, naturam perfonnis tribus communem.

Oxalus gemma, teste Plinio, unico momento tres distinctos in se colores dat conspicendi: ab uno enim latere si intueatis, ignitus & carbunculus videtur: ab altero purpureum aut rubicundum videbis; oblique denique si videris, viridem smaragdum intueris. Diuersicolor hæc gemma, SS. Trinitatis genuina imago est, mysterium enim hoc si intueamur & circumspiciamus, tres colores, id est, personas, reperiemus. Ab una parte hoc conspicatus Moyses, vidit olim Patrem carbunculi instar, & prunæ ignis rubricantem, & flammis accinctum, *Dominus Deus tuus ignis consumens est*, Isaias deinde ab alia illum vidit rubrum, *Quare rubrum est vestimentum tuum?* Ioannes denique in Apocalypsi obliquo illum intuitus, smaragdi instar viridem, vidit, filium inquam, *Et ira in circuitu sedis similis visioni smaragdina.*

Finem non reperiem, Auditores, si paradoxæ & mirabilia subiecti huius prodigia referre pergerem, voluntatis meæ ductum hic sequerer: at veritus ne hic me Oceanus absorbeat, & illius vorticibus immerget, vela cōcionis contraham, ancoram fidei ei: ciam, & in fidei infallibilis portum cymbam subducam, inquirere enim periculosem est, credere pium, & adorare honorificum. Valeriant igitur curiositates, abscedant argumenta & quæstiones, procul hinc rationes naturales: hic nihil potestis, inutiles hic sunt vires, bolis vestra curta nimis, nec ad imam usque abyssum pertinget, oculique nostri nimis lipientes, tantum ut splendorem sustineant. Scio enim materię magnitudinem omnium creaturarum facultatem excedere: satius proinde mihi visum, genibus prostratis illud adorare, quam pluribus id explicare verbis conari. Berfamitæ, quod curiosius arcæ arcana intuerentur & eandem inspicerent, Deum iratum senserunt, qui percussit de populo septuaginta i. R. 6. viros, & quinquaginta milia plebi. Ne quid mihi simile contingat, Auditores, atque item Deus indignetur, si curiosus illius scrutari mysteria, si quidquid intra mysteria huic

huius arcum delituerit, p̄t̄sumptuosus int̄ueri volueris finem hic facio, & cōceptum inter descrevis, nec longius procedens, in silencio ipsum adorare, quam longioribus de illo verbis agere satius duco.

Mystica illa Ezechielis animalia, cum in sublime euolarent; vix vocem in firmamento reboantem audiere, quin sisterent volatum, & alas contraherent, Nam cum vox fieri super firmamentum, quod erat super caput illorum, stabant & submittebant alas suas. Docebant illa, ingenii nobis alas, cum de rebus diuinis loquendū est, submittendas; atque horum animalium exemplo, cum hodie tam sublime euectus sim, & audiuerim quæ supra firmamentum peragantur, quomodo nempe Angeli ipsi & altissimi Seraphini hoc mysterium, cum comprehendere nequeunt, supplices adotent, hic finiam, concionem abrumpam, & ingenii mei fragilis alis complicatis, solum mysterium hoc complectar fide, illis scriptura verbis inductus; Nisi credideritis non intelligetis.

Iacob Patriarcha cum nocte integra cum Angelo luctatus esset, aduersariique nomen petuisset; videretque Angelus, importunis felacobi precibus vrgeri, mane sub auroram abiurans ait; Dimitte me, iam enim aurora est; id est, causa ob quam me dimitti oporteat, dies est, nec enim æquum est me à te videri diutius, ac deinde subnectit, Cur quæ nomen meum? quæ diceret, Nomen meū admirabile est, & ineffabile, an in eo cognoscendo, expiscandoque laboras? Designare Angelicus ille Spiritus volebat, Auditores, nos, quamdiu in vita huius itinere verfamur, nonnisi sub spissis & obscuris fidei ænigmatis diuina posse mysteria intueri, & tunc a Deo nos deseriri ac derelinqui, cum Sole ex oriente, & medio die, id est, lumine naturali, eadem contemplari noluerimus: & indignatur, curiositate nimia nomen suum exquiri, essentiæ mirabilia indagari, & de relationibus æternis nos nimiopere sollicitos esse; omnia enim hæc vires excedunt naturales, & penitus ineffabilia, incomprehensibiliaque sunt.

Princeps Apostolorum cum à Christo de Tom. 2. Pars Æstina.

futura Ioannis morte curiosius inquireret, Hic autem quid? Audiuit quam primum reprehendentem Dominum nimiamque curiositatē corripientem, Quid ad te? tu me sequere: id est, Tuum non est, diuinum hoc arcum scire, sed me sequi; hoc fac, & illud omite; hoc sine te decretū & statutum est, sine te etiam tuaque intermixione executioni mandabitur. Docemur hic non esse curiosius diuina inquirenda mysteria, ac præferrim SS. Trinitatis: hic siquidem tibi Deus multa interroganti ait, Quid ad te? hinc te proripe curiose, tuum non est tam mirabilia indagare; tume sequere; id est, ad te spectat vestigiis meis insiltare, tormenta mea imitari, ad supplicia properare, mortem amplecti & ingenii captum iis, quæ capere ne quis subincere.

Adhoc vos, & ob hoc exhortor, Auditores, hic fidei vos clypeo armate, sobrie ac modeste de hoc mysterio loquamini, de ineffabilibus fari ne solliciti sitis, ne inquiratis abscondita, nec ea quæ Pater & Filius norint, & cui voluerit Filius revelare, sed fidem firmam sinceramque seruate, in charitate radicemini, imaginique Dei Patris, id est Filio vos assimilate, quem Catholica veritas genitum docet non gigpare, & ab utroque Spiritum in essentiæ veritate procedere. Imitamini Cherubinos Isaiae, qui volantes occludebant oculos, os vero ad Dei laudes præconiaque decantanda laxabant, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus exercituum. Hic scilicet oculi occludendi, sensus in captiuitatem redigendi, & ratio subiicienda, os vero ad mystérium hoc decantandum, aperiendum; admirantes vero id ipsum laudemus, laudantesque adoremus in essentiæ unitate, & in personarum Trinitate.

O sancta, augusta, ac veneranda Trinitas, mirabilium omnium maxime admirabile, electorum spes, beatorum gloria, naturæ miraculum, vniuersi filium, & creaturarum omnium origo: gloriosissima Trinitas Patris, Filii, & Spiritus sancti, cuius actiones ad intra, scilicet relationes, productiones, notiones, aliæq; tam sunt ineffabiles, quam quæ ad extra, qualia creatio, conservatio, prouidentia, potentia, aliæque infinitæ, sunt ad-

Isai. 6.

mirabiles. O natura indivisibilis! personæ distinctæ & æternæ! obiectum felicitatis nostræ, spei nostræ causa; in tecediumus, nullum præter te numen agnoscimus, nul-lum nisi te adoramus, tibi cor simul & animam offerimus. Pater omnipotens, Filius omnisciens, Spiritus totus benignus, unus in tribus personis Deus. nostri misere, de-licta nobis ignorare, gratiam relargire, & præ-fixa, ut postquam te sub inuolucris, æmigra-tis & caliginosa fidei nocte in hoc mûndo ad-orauerimus, in claritate meridiana, facie ad faciem in altero te videre mereamur, ad quem nos Pater & Filius & Spiritus sanctus, sanctissima illa uirginitas deducant, Amen.

Hanc I. Dom. more Germ. De diuite Epu-lone reperiet Lector in Quadrag. Fer. 5. post Dom. II. J. 323.

DOMINICA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De excellentia misericordia differit.
- II. De virtute & efficacia eiusdem.
- III. De incentiis ad eam.
- IV. De iudicio temerario.
- V. De iniuriis remittendis.

Eboste misericordes, sicut Pater vester miseri-cordest. Luc. 6.

F I G V R A.

Gen. 2.

Legimus in Genesi, infinitum illum mun-di opificem, & omnipotentem rerum omnium conditorem Deum magna illa & vere admirabili die, qua cuncta ex nihilo co-didit, atque in hunc mundum velut in sce-nam prodixit, quo æternam æterni sui no-minis in perpetuas æternitates memoriam, ac luculentum aliquod manum suarum o-pus in terra reliqueret; hominem ad ima-ginem & similitudinem suam condidisse: ut nimirum archetypo ipso ac genuino, diuinitatris exemplari in eolis permanente, figura eius atque imago, humanitati nostræ insculpta, hic in terris colloquatesur. Non satis de-

inde amanti illi in Canticis spouso fuit, ima-ginem suam à dilecta cordi inclusam gesta; at voluit, quo magis illa suam dilectionem manifestaret, ut eam ipsam ponet velut *signaculum super brachium suum*. O myste-ria, & figuræ! Primum profecto illud crea-tionis opus & vehemens Amantis huius di-lectio non alio respicerunt, quam ut homo-viso ad imaginem & similitudinem Dei se conditum esse, quemadmodum natura & ori-gine, ita & operibus eum quam proxime imitaretur: ut item anima, quæ illius sponsa est, duplicum imaginem eius in se complectetur; unam quidem intrinsecus in ani-mo qua perfecte eum diligit, alteram vero super brachium (per quod actiones defi-guantur humanae) qua in omnibus suis cum operibus quam proxime imitetur ac referat. Ita vt, quemadmodum ipse Deus totius soli-sationis & pater misericordiarum est; nos, qui creaturæ & opus manuum eius sumus, in proximū etiam misericordes sumus; quæ admodum iustus & verax in omnibus iudi-ciis suis, eamdem nos iustitiam ac veritatem imitemur; quemadmodum in dirittendo facilis, iniuriarumque in se admittarum sta-tim obliuiscitur; nos cum inimicis nostris in gratiam quamprimum redeamus. Docet nos hoc hodieræ die Euangeliū, quod in eo potissimum versatur, ut nos misericor-diam, iniuriarum obliuionem, liuoris atque malevolentiaz fugam doceat; quod & ipse hac concione proviribus docere conabor Quod ut pro dignitate fiat, & ambo officio funga-mur, vos in audiendo, ego in docendo; una-nimi suffragio Spiritus sancti gratiam, idque auxilio intercessionis gloriosum illam Virginis Mariæ, quam proinde consueta salutatione compellabimus, inuocemur.

A V E M A R I A.

Magnum illud Episcoporum decus, anti-quitatisque archiuum Isidorus, qui abhinc mille circiter annis, Imp Heraclii tempori-bus in Ecclesia floruit, in Etymologico suo disquirens quidam eset Misericordia, in-hunc tandem modum eam definit: *Misericordia, in-sors à compatiendo aliena miseria vocabulum Etymo-logicum est: & hinc appellatur miseria, quod miserum*